

Azerbaijani A: literature – Higher level – Paper 1
Azerbaïdjanais A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Azerí A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Ardıcıl mövzulardan **birini** şərh edin:

1.

Əvvəlkilər və Murad

Şərifbəy — Hə, Murad, nə var? Nəyə gəlibsən?

Murad — Ağa, evdə deyirlər ki, axşama çörək də alsın, ət də.

Şərifbəy — Çörəyi niyə özləri bişirmirlər ki, bazardan alınır?

Murad — Deyirlər ki, iki gündür evdən un qurtarıbdır.

5 **Şərifbəy** — İndi pulum yoxdur, get sonra gələrsən.

Murad — Ağa, ətimiz də qurtarıbdır.

Şərifbəy — Dedim ki, get sonra gələrsən.

Murad — Ağa, deyirlər ki, yağ da yoxdur.

10 **Şərifbəy** — Bir neçə gün səbr eləyin, görək əlimə pul gəlirmi. Get o biri otaqda nahar hazırla.

Murad — Ağa, bir az pul verin soğan-duz alım, çünki xörəgə tökməgə bir zərrə də duzumuz-soğanımız yoxdur.

Şərifbəy — Cəhənnəmə yox olsun! Get bir az qonşudan borc al!

15 **Murad** (*tərəfə*) — Qonşuya getməgə üzümüz qalıbdırmı ki gedək. (*Aşkara*) Baş üstə (*Gedir*).

Mirzə Camal — Aşna, Liza xanıma yüz-yüz xərcləyirsən, amma öz evinə iki qəpik xərcləməgə canın çıxır.

Şərifbəy — Mənim varım-yoxum Liza xanıma qurbandır; təki o, sağ olsun. Mən qazanım, o yesin.

20 **Mirzə Camal** (*diqqətlə Şərif bəyin üzünə baxıb*) — Gözümüz aydın! Bıqları da deyəsən bada veribsən ?

Şərifbəy (*gülür*) — Yox, nə olubdur ki?

Mirzə Camal — Nə olacaqdır, Liza xanımın xatirəsi üçün bıqlarını gödəlbimsən.

25 **Şərifbəy** — Balam, nə qayıram, gördüm ki, uzun bığ Liza xanımın xoşuna gəlməyir, mən də gedib bir az vurdurdum.

Mirzə Camal — Balam, indi ki, iş belədir, gedim mən də yavaş-yavaş dünbəldən- zaddan sazlayım.

Şərifbəy — O nə üçün?

30 **Mirzə Camal** — Görürəm ki, axırda Liza xanım səni məymun sifətinə salacaqdır. Onda səni bazara çıxardıb oynatmaq lazım gələcəkdir.

Şərifbəy — Genə də sarsaqıladın. Səni danışdıranın əqli yoxdur.

Mirzə Camal — Mən sözün düzünü söyləyirəm.

Şərifbəy (*ayağa durub*) — Görürəm qarnın acdır, ona görə də sarsaqılayırsan. Dur gedək qarnını doydurum, bəlkə artıq sarsaqılamayasan.

35 **Mirzə Camal** (*ayağa durub*) — Gedək! Gedək! İtdən bir tük çəkmək, o da qənimətdir.

Şərifbəy — Görüm ağzını molla yusun. Gör dilinə bir yaxşı söz gətirirmi! Ağzını açanda ağzının üstündən vurasan, heç danışmaya.

Mirzə Camal — Balam, nə üçün vurasan? Görünür həq söz acı olur.

40 **Şərifbəy** — Həq söz danışanlar hamısı qırılıblar, bir tək sən qalıbsan. Görüm sən də qalmıyıydın.

Mirzə Camal — Dayanma, gedək, bir parça çörək ver yeyək. Allah qoysa, cücəni payızda sanarlar. Sənin axırının nə olacağı gözümün qabağındadır. Onda mən səninlə danışaram.

Şərifbəy (*gedə-gedə*) — Bəli, cənab Mirzənin gələcəkdən xəbəri varmış. Çox gözəl! Çox yaxşı! (*Gedir*)

45 **Mirzə Camal** — Dad sənin dilindən! Gözümün qabağındadır ki, bir gün sənin başına bir bəla çatacaqdır! ! (*Gedir*)

Mirzə Məhəmməd Axundov, *Dram Əsərləri* (1909)

2.

QARĞA

Yaman çoxalıbdır şəhərdə qarğa,
İtibdir gözümdən sərçə, göyərçin.
Biz artıq bədliyə öyrəncəliydik.
Allah, bu şəhərin bəxti göyərsin.

- 5 Səhər ayılında qarğa səsine,
Bir az içimizdə söylənməliydik.
Guya yarımşiq başqa dillərdən...
İndi qarğa dili öyrənməliyik.

- 10 Günəşin gözləri açılmamışdan
Qonub qonşu dama, elə "qarr" deyir.
Qazanda, boşqabda, qabda, qaşıqda
Mənə nə saxladın, nəyin var deyir?

- Eləcə payını götürüb uçu,
Bilmirəm nə deyir quş ləhcəsində?
15 Nəsə qırıldayır, tələb eyləyir
Bir azca Avropa, rus ləhcəsində.

- Açılar qəlbimin qəm qırıqları,
Qırğı, qaratoyuq, kəklik olsaydı.
Gəlib qarışıbdır boz sərçələrə,
20 Yenə anlayardım təklik olsaydı.

Qovuram, uçmayır sərçə, göyərçin,
Amma bu, payını götürüb uçu.
Çalarsı, ahəngsiz, qara, boz həyat
Qışımı, yayımı itirib uçu.

- 25 Bu bir bərişiqmi,
yoxsa qarışıq?
İlməsi gedənlər çözlənirlər.
Çürük xəzəllərin altına girib
Eybəcər ilbizlər təzlənirlər.

- 30 Balaca millətim dönür yumruğa,
Qarışıq dünyaynın bölümü gəlib.
Qoyub gəldiyimiz dağda, çəməndə
Bülbülün cəhcəhi kəsilməyincə
Qara qarğaların ölümü gəlib.

- 35 Anam təkid edir, qov onu getsin,
Ölüm carçısıdır, ucsun qapından.
Deyirəm, qarğanın nədir günahı,
Ovxarsız baltalar çıxıb sapından.

[...]